

Вільчак Я. М.,
*здобувач відділу міжнародного права та порівняльного
правознавства Інституту держави і права
ім.В.М.Корецького НАНУ,
викладач кафедри конституційного та адміністративного права
Юридичного факультету Тернопільського державного економічного
університету*

ЗАКРІПЛЕННЯ ДОГОВІРНОЇ ПРАВОЗДАТНОСТІ В УСТАНОВЧИХ АКТАХ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Договірна правоздатність – одна із основних ознак правосуб'єктності в сучасному міжнародному праві.

Міжнародні організації, як і всі інші суб'єкти міжнародного права, володіють договірною правоздатністю.

Міжнародні організації мають право укладати міжнародні договори, що прямо зафіксовано в статті 2 Віденської конвенції про право міжнародних договорів між державами та міжнародними організаціями чи між міжнародними організаціями 1986 року. У статті 6 Віденської конвенції 1986 року міститься загальна норма щодо договірної правоздатності міжнародних організацій. Згідно цієї норми “правоздатність міжнародних організацій укладати договори регулюється правилами цієї організації”. “Правила організації” – це установчі акти, прийняті згідно з ними рішення і резолюції, практика міжнародної організації (ст.2 Віденської конвенції 1986 року)¹. Треба зазначити, що згідно пункту 2 статті 46 Віденської конвенції 1986 року міжнародний договір не може бути визнаний недійсним, якщо “її згода на обов'язковість даного договору була

¹ Действующее международное право: В трёх томах., Т.1. – М.: Московский независимый институт международного права, 1997. – С. 375.

порушенням правил цієї організації”. Винятком може бути лише той випадок, коли порушення “було явним і стосувалося правила надзвичайної важливості”².

Такий погляд на питання договірної правоздатності називається “статутною концепцією”. Вона полягає в тому, що основою всіх прав та обов’язків міжнародної організації є статут та інші додаткові документи, що регулюють її функціонування³.

Аналіз положень установчих договорів міжнародних організацій свідчить про те, що договірна правоздатність закріплюється в них двома способами:

- в загальних положеннях, що передбачають право укладати будь-які міжнародні договори, що сприяють виконанню завдань організації;
- або в спеціальних положеннях, що визначають можливість укладення організацією певних договорів лише з визначеними сторонами чи з певних питань.

Для прикладу візьмемо установчі акти міжнародних економічних організацій системи ООН (спеціалізованих економічних установ). До речі, в майже в жодному з них прямо не зазначено, що організація володіє правом укладати будь-які міжнародні договори. Проаналізувавши статuti цих організацій, бачимо, що всі вони говорять про заборону політичної діяльності для установ, що автоматично виключає з переліку договорів, котрі вона може укладати, політичні (Договір про створення Міжнародної Фінансової Корпорації (МФК), Стаття 4, Розділ 9; Статутні угоди Міжнародного Валютного Фонду (МВФ), Стаття 4, Розділ 10)⁴. При вирішенні будь-яких питань до уваги беруться лише економічні інтереси організацій. Отже, це положення чітко звужує сферу діяльності установ лише до економічної. Окрім того, вищевказані інтереси повинні бути спрямовані на досягнення цілей статуту. Таким чином, діяльність організацій чітко обмежена установчим актом, котрий залишає в сфері її впливу лише економічний напрям, що в свою чергу вказано в цілях організації. Також керівні органи організацій виконують функції по укладенню домовленостей “про

² Действующее международное право: В трёх томах., Т.1. – М.: Московский независимый институт международного права, 1997. – С. 388.

³ Шуршалов В.М. Право международных договоров: Учебное пособие. – М., 1979. – С. 17.

⁴ [http://ifcln1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/\\$FILE/russion](http://ifcln1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/$FILE/russion).
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/rus/index.pdf>.

співробітництво з іншими міжнародними організаціями (окрім неформальних угод та адміністративного характеру)” (Договір про створення МФК, Стаття 4, Розділ 2; Статутні угоди Міжнародного Банку Реконструкції та Розвитку (МБРР), Стаття 5, Розділ 1; Статут Організації Об’єднаних Націй з промислового розвитку(ЮНІДО), Стаття 19)⁵. Це положення можна трактувати як право укладати офіційні договори неадміністративного характеру. Щоб більше уявити собі це питання треба відзначити, що до адміністративних договорів належать такі, що необхідні для роботи та функціонування установи, наприклад, угода про штаб-квартиру. Отже, вони можуть укладати лише договори адміністративного характеру чи міжнародні договори пов’язані безпосередньо з цілями та функціями організацій.

Виходячи з того, що невід’ємною частиною статусу суб’єкта міжнародного права є договірна правоздатність, а правосуб’єктність у міжнародних економічних організацій системи ООН є функціональною, можна зробити висновок, що і право укладати міжнародні договори є також суто функціональним, що, до речі, підтверджується і вищезгаданими положеннями статутів.

У сучасному міжнародному праві вищезгадана Конвенція 1986 року є єдиним міжнародно-правовим актом, що стосується договірної правоздатності міжнародних організацій. Станом на 30 вересня 2003 року до неї приєдналися лише 23 держави⁶. Україна в Конвенції участі не бере. Її положення не набули чинності, але багато з них діє в якості звичаєвих норм. Незважаючи на надзвичайну важливість проблеми правосуб’єктності міжнародних організацій та їхньої договірної правоздатності, до сьогоднішнього дня не існує міжнародно-правових актів, котрі б визначали її поняття. Об’єм та межі договірної правоздатності впливають лише з їхніх установчих актів та інших документів, що регулюють їхню діяльність.

⁵[http://ifcln1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/\\$FILE/russion](http://ifcln1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/$FILE/russion).

Международное частное право. – М.: Изд-во БЕК, 1997. – С. 89.

Действующее международное право: В трёх томах., Т.3. – М.: Московский независимый институт международного права, 1997. – С. 150.

⁶ <http://www.memo.ru/prawo/int-law/860321.htm>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Действующее международное право: В трёх томах., Т.1. – М.: Московский независимый институт международного права, 1997.
2. Действующее международное право: В трёх томах., Т.3. – М.: Московский независимый институт международного права, 1997.
3. Международное частное право. – М.: Изд-во БЕК, 1997.
4. Шуршалов В.М. Право международных договоров: Учебное пособие. – М., 1979.
5. [http://ifcnl1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/\\$FILE/russion](http://ifcnl1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/$FILE/russion).
6. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/rus/index.pdf>.
7. [http://ifcnl1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/\\$FILE/russion](http://ifcnl1.ifc.org/ifcext/about.nst/AttachmentsByTitle/russion_articles/$FILE/russion).
8. <http://www.memo.ru/prawo/int-law/860321.htm>.